

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

כתובות נג

עניין: לא תיהוי בעבורי אחסנתא

מהר"ל חידושי אגדות ב"ב קלג:

לא תהיה בעבורי (שם). אמר ליה שמואל לרב אחסנתא וכו'. פי' כי הירושא והנחלה סדר עולם ומנהגו של עולם כי המיתה לאדם היא כמנהגו של עולם ולפיכך הירושא שתולה במיתה להניח האדם ממונו לבניו שאין ראוי לאדם שיהיה משנה מנהגו וסדר העולם דנחשב מי שמעביר נחלה כאלו משנה סדר ומנהגו של עולם וכל שנוי העולם הוא רע ולפיכך אמר לא תהא בעבורא אחסנתא.

מצודת דוד לרדב"ז מצוה תקל

קנה בעלה¹². ומטעם זה אין אדם יכול להוריש למי שאינו ראוי לירש, ולא לעקור הירושא מיורש. לפי שאין הכחות החיצוניות ראויות ליטול מן השפע היורד מאבא עילאה, אלא הם מתפרנסין מהתמצית. ולזה רמזו רז"ל¹³ "כל הארצות מתמצית ארץ ישראל הן שותות". ולכן ארז"ל¹⁴ לא תהוי בעבורי אחסנתא. כי למעלה הראוי לירש יורש, ומי שאינו ראוי לירש חוזר על פתחי הנדיבים, והבן זה.

הבונה

(על העין יעקב)

יב אפי' מברא בישא וכו'. האדם יראה לעינים מה טיבו של בן היורשו או ולא יוכל לדעת מה יהיה בן בנו ולכן אין לו לדון עליו כי אם על האפשר לצאת ממונו אשר יהנה מעובונו וז"ש קהלת (קהלת ב) ושנאתי את עמלי שאניחנו לאדם שיהיה אחרי ומי יודע החכם יהיה או סכל וגו' שאם על בנו מדבר למה קוראו אדם שיהיה אחריו ולא אמר לבני ואך לא ידע החכם יהיה או סכל בנו שגדל אותו אלא רצה שלא היה מחשב על בנו לכד אלא על משך זרעו אדם שיהיה אחריו כי מי יודע החכם יהיה או סכל ואולי יניח עמלו לבנו שהוא רואהו חכם ובן בנו יהיה סכל וישלם בו לרעה או בהפך יעביר נחלתו מבנו להיותו סכל ובן בנו יהיה חכם וטוב לזה אמר שמואל שלא להעביר נחלה מעולם אפי' מבן לבת אע"פ ששניהן יוצאי ירכו כי מי יודע היוצא אשר יצא מהם איזה יכשר: דתני ר' חייא

חתם סופר

לא תיהוי בעבורי אחסנתא. שמעתי מאבא מררי ז"ל שזכר פירוש הפסוק פרי' וירא [בראשית כ"א י"א – י"ב] וירע הדבר מאוד צעיני אצרכם על אודות בנו ויאמר חלקים אל אצרכם אל ירע צעיניך על הנער ועל אמתך כל אשר תאמר אליך שרה שמע צקולה, ופירש"י צקול נצוהתה ורש"ק שלה ע"ש. ומא ענין רוח הקודש ונצוהתה לכאן. ועוד מ"ע הרע לאצרכם וכי היה רוצה להחזיק בצן מנחק ע"ז וג"ע ושופך דם. ועוד מה לו להאריך על אודות בנו וכי די באמרו וירע הדבר צעיני אצרכם ותו לא. ולפי הנ"ל דודאי לא הרע לו לשלוח ישמעאל על שהיה מנחק, אך הרע לו על אודות בנו דייקא, בנו של ישמעאל, דדילמא נפיק מיני' צנין דמעלי וכוה עבדתי אחסנתא מצרע צינא לצרע עבדא, ואמר לו הקצ"ה אל ירע צעיניך כי כל אשר תאמר אליך שרה שמע צקול רש"ק שסכתה צרע"ק דלא נפקי מיני' צנין דמעלי לעולם, דצכי האי גונא צודאי שרי לעבדתי אחסנתא, ודפח"ח"ק. ב.

אגרא דכלה (לבעל הבני יששכר)

פרשת בא

עוד במדרש [ילקוט"ש בא רמז ר"ח] והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבדה וכו', בשורה טובה נתבשרו שיהיה להם בנים ובני בנים, ע"כ. והוא פלאי, והנראה דהנה בכל מקום שנאמר והיה הוא לשון שמחה, ובכאן לשמחה מה זו עושה, הרי הוא שאלת הבן רשע, אך הוא דהנה אמרו רז"ל [כתובות נג.] לא תהוי בעבורי אחסנתא אפילו מברא בישא לברא טבא דלבסוף יפוק מיניה זרעא מעליא, והנה משיבין להבן רשע אילו היה שם לא היה נגאל, והנה נגאל, כי לא את אבותינו בלבד גאל הקב"ה אלא אף אותנו גאל עמהם, והנה גאל גם את הבן רשע, על כרחך הנה גאל אותנו משום דיפוק מיניה זרעא מעליא, וז"ש הכתוב והיה, היינו שמחה יהיה לך גם כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה וכו', משום דיפוק מינייהו זרעא מעליא, וז"ש במדרש בשורה טובה נתבשרו שיהיה להם בנים ובני בנים.

